

Novičar iz raznih krajev.

Pred odhodom Nj. Velikanstev iz Milana se pričakuje po dopisu v „Wien. Zeit.“ še važni oklici novih uredb; zatega voljo, pravijo, se je svetli nadvojvoda Ferd. Maks sopet v Milan podal. — Govori se sicer (ali je gotovo ali ne, ne vémo), da imata presv. Cesar in Cesarica 12. marca v Postojno in pa v Ljubljano priti. — Iz Milana se piše „Triest. Zeit.“ 24. dan t. m. sledeče: „Ko že povsod norčavemu pustu kljenka, vrè k nam še le iz vseh krajev obila množica, ki želi pustne veselice do zadnjega kančika poserkati. Sv. Ambrozi je milaneški škofii podaljšal pust do sabote, in ko je drugod pepelnica in post, je pri nas največji pustni sejm, kterege so letos mali kramarji toliko željnije pričakovali, ker jim plemenitazi srednje verste in premožna gospôda, vsem veseliciam slovó davši, niso dali dosti skupiti. Ljudstvo pa je židane volje, da je kaj; plesiša vse polne tako, da šeme (maškare) morajo svoje burke uganjati tudi po ulicah in oštarijah.“ — Ker že od pusta govorimo, naj povémo še, kar gosp. Bruno, duhovnik velike dunajske norišnice, kjer so tudi pustno nedeljo velik ples (bál) napravili, v „Volksfr.“ piše od tega bala. Izmed 400 norih je gosp. vodja 220 dovolil se udeležiti pustne veselice, tako da z zdravniki, duhovnom, strežaji in norimi vred je bilo vseh skupaj 300 na balu. Plesali so v najlepšem redu navadne plese; pili in jedli so kot najpametnejši ljudje do treh zjutraj; celó nič žalega se ni zgodilo, — očitna priča, da pust ima čudovito dvojno moč: iz pametnih ljudi dela nôre, iz nôrih pa pametne. — Že več dni preiskujejo v dunajskih štacunah platno, ker nedavnej se je v neki kemiški učilnici primerilo, da je bila srajca nekega učenca, ki je imel v delavnišnici opraviti, v kratkem černa postala. Berž preišejo ta čudni prikazek in najdejo, da je platno bilo z arseničnim svincom (mišico) navdano, kterege goljufni fabrikanti v mongo mešajo, da se platno hitreje ubeli, je gladkeje, na videz lepše in tudi težje, zdravju pa škodljivo. Čeravno se žalibog! mnogim avstrijskim fabrikantom ne more v čast reči, da bi vselej pošteno mero dajali in se še družih nepoštenost ne ukrivčili, se vendar smé upati, da pri nobenem domačem platnu ne bojo gori popisane, zdravju škodljive sleparije našli. Pomina vredna je pa na vsako vižo ta nova goljufija. — Po uradnem naznanilu je lansko leto na cesarskih železnicah v vsem skupaj 17 ljudi po nesreči ob življenje prišlo, 24 pa poškodovanih bilo; med popotniki ni nobeden življenja zgubil, poškodovanih jih je bilo 5; vsa ostala nesreča je zadela le ljudi, ki imajo z vozovi opraviti. Ako se prevdari obila množica ljudi, ki se leto in dan pelje po železnici, gotovo to število nesrečnikov v primeri z nesrečami po navadnih cestah ni veliko. — Politične novice poslednjih dni so redko vsejane. Švajcarsko-pruska pravda se ne odmotuje sicer tako hitro kakor se je mislilo, vendar se bo izmotala z lepo. — Angleško-perziški razpor, pred nekimi dnevi še hud viditi, je danes zelo krotke nature. — Najvažnša novica je, da se angležka in francoska vlada poslednje dni resno pomenjate: kako bi z zedinjeno močjo udarila nad Kitajce (Kineze), ki bojo berž ko ne sedaj prišli na versto, da jih bote tiste vladi, ki se ponašate, da nosite bandero „omike in svobode“ po svetu, prijele za „kito“. — V Avstralii je postava oklicana, ktera zapoveduje, da vsak gospodar mora na svojem polji vès osát pokončati. Dobra postava! Da bi pač povsod veljala! — Dunajska policija po pravici oistro kaznuje ljudi, ki živino terpinčijo. Tako je nedavno mogel neki mizarsk mojster precej veliko kazen v dnarjih plačati zato, ker je svojemu fantu ukazal, da je mogel ujetu podgano z gorečo tresko tako dolgo pod trebuchom smoditi, dokler ni poginila. Nadležno ali škodljivo žival pokončati ima vsak človek pravico, hudobno pa je terpinčiti, nobeden. — Neki Anglež se bahaje vpričo sila bogatega ogerskega

kneza Esterhazy-a s svojim bogastvom med drugim pravi, da ima blizo 20.000 ovác. „Koliko?“ — ga vpraša Esterhazy. „20.000!“ — mu odgovori Anglež. „To ni ravno taka sila“ — ga zaverne Esterhazy — „če se ne motim, ima moj oče ravno toliko — ovčarjev. — Repata zvezda cesarja Karola V., ki so jo zvezdogledi že leta 1848 pričakovali, se ima letos prikazati. Imé ji je po slavnem cesarji Karolu V., ker ga je pripravila, da se je odpovedal vladarstvu in se v Estramuduri v samostan podal.

Knez Jure in gospá lahna.

Národna pesem iz Kerskega otoka ¹⁾.

Od hlapčica do diklice ²⁾
Če dva žejna ³⁾ spropivahta,
U skrovitih mestih ležasta,
Za njih mi nigdor nezna;
Neg sam vaptar ⁴⁾ u tom gradu,
Pod Runiškom ⁵⁾ vojska leži,
A knez Jure ⁶⁾ zece lovi:
Pred pifari ⁷⁾ vojsku broji.
Gospa lahna ⁸⁾ s klinca ⁹⁾ gjeda ¹⁰⁾
Ter knezu Juru govori:
„Natež ¹¹⁾ ti kneže na moj grad,
Va moje svitle komore ¹²⁾
Na moje centane ¹³⁾ postije,
Na moje bile lancune ¹⁴⁾.
Na moju bilu ruku spat!“
„A to ja gospe i željah;
Al se ja bojim hinjenja“ ¹⁵⁾.
„Neboj se kneže ti toga:
Ja imam rajšeg ¹⁶⁾ peteha ¹⁷⁾,
Još rajšijeg vaptara,
Ki nas ote probuditi,
Ki nam 'te pravit ka j' doba.“
Kad oni malo prosahta:
Počne peteh pivati,
A rajši vaptar vaptati
Poče se kneže spravljati.
Njemu gospa govori:
„Lezi! sprolezi ¹⁸⁾ kneže mlad
Još ni zora bili dan,

Žarko sunce z' gore van;
Sinoč je peteh juj ¹⁹⁾ zobal,
A rajši vaptar vino pil,
Pak sta oba manena ²⁰⁾,
Jer neznaju ka j' doba.“
Kad oni malo pospahta:
Tot je zora bili dan,
I žarko sunce z' gore van.
„Pogubi te gospe tmá ²¹⁾
Kak si mene pogubila!
Krajaj ²²⁾ mi gospe lancune,
Ter me kalaj ²³⁾ pod bal-
kune ²⁴⁾:
Jur je vojska moja
Deleč puta putovala,
I bašelek ²⁵⁾ poplinila
Zorun (m) ga je razdilila
Svakomu junaku po kitu;
A svojemu gospodinu:
Vrana konja i divojku.“
Kad pride kneže na zemju
Prične kneže spropivati,
„Jel još kuda, kadi, ki? ²⁶⁾
Tki je s' tujun (om) jubum
nočeval
I glavicu škapulá? ²⁷⁾
Urodila mu šenica
I sveka dobra sričica.

¹⁾ Da je v tej pesmi toliko laških, španskih in nemških besed, je vzrok, ker so ob tem času Nemci v teh krajih gospodarili; mnogo Ilirov je bilo pomešanih v straži Frankopanovi in mnogo so imeli opraviti z metropolitani v Mlecih (Benetkah), — godilo pa se je to ob časih križanskih vojsk. Pesem je najberže iz 15. veka, ker Jure Frangepan je bil v prvi polovici 15. stoletja gospodar Virka (na otoci) in Modruša na Horvaškem. Znamenito je, da se še v tej pesmi nahaja dual, kterege so Serbi in Iliri popolnoma zgubili, razun nekterih oblik, ktere so ostale, pa so le v množnem številu v navadi, p.: oči, očuh, očima; uši, ušuh, ušima in v drugih imenih v mnž. štv. s skloni na ima in ama, p.: ženam in (ženama). — ²⁾ Od hlapčica do diklice etc. = to pesem naj pojó mladenči in deklice. — ³⁾ V govoru se l večkrat ne izgovarja, p.: zubje, grabje, hmej, namesto zublje itd. — ⁴⁾ Vaptar = vahtar, Wächter. — ⁵⁾ Runiška — dve ure od Verbnika — ni zdaj nič sledú. — ⁶⁾ Jur Frankopan. — ⁷⁾ Il piffaro, neka pišalka — otroci si jo narejajo iz jesenovega lubja ter jej pravijo: sopelica ali pa pifarica. — ⁸⁾ Lahna = žlah(t)na. — ⁹⁾ Iz okna — iz line. — ¹⁰⁾ Gleda. — ¹¹⁾ V staro-dalmatinskih pesnikih v pomenu nemškega „hingezogen werden“; poslovičá: kadi se tič zleže, onamo nateže (strebt hin). — ¹²⁾ Kamra — izba, lašk. la camera. — ¹³⁾ Zarobljene (z robci ozaljšane). — ¹⁴⁾ Rijuhe. — ¹⁵⁾ Hlinjenja. — ¹⁶⁾ Buden — morda od „rad = lubens, gern, willig, tedaj munter, ker: qui lubens, est et vigil (?). — ¹⁷⁾ Petelina. — ¹⁸⁾ Lezi, poléži. — ¹⁹⁾ Tudi ljulj = ljulika (lolium). — ²⁰⁾ Omamljena, ker juj in vino sta omamljiva. — ²¹⁾ Pogubi te gospe tma; primerjaj Homer. Il. kn. V. 3. 10. — ²²⁾ Na koncu (kraj) skup vezati. — ²³⁾ Vlaški calare = spuščati. — ²⁴⁾ Pod okna. — ²⁵⁾ Bašelek — deklicam najmilija rožica, ktera se na vsakem oknu nahaja, kjer je kaka deklica doma; mladenči pa zvečer (še zdaj) bosilje s kako palico k sebi potegnajo, ter si razdelé in okinčani zjutraj hodijo pred hišo. — ²⁶⁾ Kadi, kuda, ki: ali je še kdo gdegod, kje, kdo? — ²⁷⁾ Rucuperar = prizadobiti — spet dobiti.